

PEPI LEBREHT

Ekologija v Afriki?

Misijonarjev pogled

Spomnim se, da sem v letu 2009, ko sem se iz Benina vrnil v Slovenijo, v pogovoru z mlado novinarko pod ponovnim šokom evropskega potrošniškega življenja in odnosa do okolja dejal: "Zahodni človek se mora znebiti potrošniškega razmišljanja in življenja v njem, ker je to s svojimi posledicami nevarno ne le za Evropo, marveč za ves planet. Potrošništvo je zgrešeno, je laž na pepelu zgodovine. Za evropsko civilizacijo je nujno, da se odpre skrivnosti življenja kot takega, še zlasti skrivnosti človeškega življenja, in da se ponovno nauči spoštovati stvarstvo (naravo-okolje)."

Vprašanje spoštljivega in zdravega odnosa do okolja je pomembno, celo življenjsko pomembno. Papež Benedikt XVI. to vedno močneje poudarja. Od tega je odvisno preživetje mnogih ljudstev, pa tudi mir med ljudmi. Okoljsko (ekološko) vprašanje je eno temeljnih verskih in moralnih vprašanj naše dobe. V odnosu do okolja se zrcali naš odnos do Boga, do sebe in drugih ljudi. Vprašanje zdravovarstvenega pogleda na okolje (stvarstvo) je vprašanje t. i. razvitih civilizacij, pa tudi civilizacij v t. i. državah tretjega sveta.

V tem članku bomo pod nekaterimi vidiki osvetlili ekološko vprašanje, kot se pojavlja v Zahodni Afriki, še zlasti v Beninu (državi s petkrat večjo površino od Slovenije in s približno osmimi milijoni prebivalcev z letnim prirastkom prebivalstva 2,91 %), kjer sem preživel osem let misijonskega poslanstva.

Pri tem se bom opiral na osebno izkušnjo in opazovanje odnosa do narave, pa tudi na poročilo, ki ga je izdalo beninsko Ministrstvo za okolje in varovanje narave (MEPN: *Ministère de L'Environnement et de la Protection de la Nature*).

TRENTUTNO STANJE ODNOSA DO OKOLJA V BENINU

V zadnjih desetih letih v Beninu opazamo precejšnje okoljske in podnebne spremembe. Laično opazovanje - zlasti pa raziskave domačih in tujih strokovnjakov - odkrivajo nekatere nevarne pojave. Ljudje vedno več gradijo (in to le pritlične stavbe, brez nadstropij), s čimer vplivno uničujejo življenjski prostor flore in favne, tako zemeljske kot vodne. Hrano za sprotno preživetje še vedno v veliki

meri pridelujejo na zelo zastarel način, s čimer povzročajo dodatno podiranje dreves in grmovja, požiganje savan. Prisotno je vedno večje nekontrolirano pridelovanje bombaža z uporabo insekticidov. Med ljudmi se širi divja in za okolje škodljiva reja različnih živali, pretirano in nekontrolirano sekanje lesa za kuhanje in predelavo le-tega v oglje. Naj omenim, da v Beninu več kot 85 % vse domače energije še vedno dobijo iz lesa oz. oglja, ostanek pa zagotavlja električna energija in plin. S pretiranim sekanjem (in požiganjem) gozdov in grmičevja trpi tudi ves živalski svet, vedno bolj pa se širijo tudi pustinje. Če danes primerjamo rodno zemeljsko površino in obseg površin z gozdom, žalostno ugotavljamo, da gre za zmanjšanje teh površin tudi do 30 % samo v zadnjih petdesetih letih. Porušene so tudi stalnost, točnost in količinska zadovoljivost padavin v deževni dobi. Na severu Benina, zlasti v območju Boukombeja in Natitingouja, je motnja vedno bolj zaskrbljujoča in ima za posledico občasno nezadostno pridelavo hrane.

Živalski svet trpi na več načinov: gre za *količinsko pretirano ribolov ali ribolov s kemično strupenimi snovmi*, kar uniči celotno favno nekega območja. V savani in celo v zaščitених območjih je prisoten preobsežen lov na divje živali. Gre tudi za *divji lov*. Tako se zgodi, da poklicni turistični vodiči najdevajo preostanke ubitih levov, ki so jih divji lovci "pospravili". Tudi sloni v zaščitених narodnih parkih pred njimi niso na varnem.

Že od leta 1980 so se v Beninu zaradi onesnaženosti in škodljivih vplivov pojavile v več vodnih okoljih *različne alge in druge vrste vodnih rastlin*. Na ta način so zelo prizadete lagune jezera Nokoue in Aheme.

Okolju neprijazno ravnanje postaja vedno močnejše in bolj razširjeno tudi zato, ker države (prav tako pa cerkvene) ustanove niso dovolj organizirane ali javnosti primerno ne obveščajo o vseh obstoječih in bodočih nevarnostih za okolje. Sem spada še drug problem: v zavesti ljudi so močno zakoreninjen nekatere navade, ki so slabe za okolje (kot je recimo zažiganje suhe trave na začetku sušne dobe v savani).

Gospodarska rast držav Zahodne Afrike je odvisna od njihove uporabe bioloških in genetskih virov. Glavne zaloge teh virov so *zemeljski ekosistemi (gozd, savane) in vodni ekosistemi (jezera, lagune, reke, morje)*. Poljedelstvo je prvi motor beninskega gospodarstva, ravno zato je prav od njega odvisen bodoči razvoj. Država se trudi, da bi ta sektor modernizirala, vendar *poljedelstvo še vedno ostaja nerazvito in na ta način ogroža biološko raznolikost v Beninu*. Zelo je na udaru gozd, ki je največji ohranjevalec biološke raznolikosti. V tem trenutku Benin letno izgubi 60.000 ha gozda. Če se bo zaradi zaostalega poljedelstva sekanje gozdov nadaljevalo v enakem obsegu in če država ne bo uspela razviti boljšega poljedelstva in izboljšati rodovitnosti tal (v glavnem – vsaj na severu države – tal ne gnojijo z živalskim gnojem, marveč le z umetnimi gnojili, kolikor so sploh dostopna ubogemu prebivalstvu), se kaj lahko zgodi, da bo Benin v nadaljnjih petnajstih letih izgubil več kot eno četrtno površin vseh zalog biološke raznolikosti. Posledično bi to pomenilo izgubo mnogih rastlinskih in živalskih vrst in njihovih prebivališč.

V mestih je močno prisotna *onesnaženost zraka, razširjenost plastične embalaže, neurejenost odlaganja odpadkov, onesnaženost z odpadki vseh vrst po ulicah in trgih, vedno gostejši promet z onesnaženostjo zraka*, itd. Cele mestne četrti manjših mest postajajo nasičene s smetmi.

Iz tega – četudi ne celovitega opisa stanja odnosa do okolja v Beninu – je jasno razvidno, da je slednji v marsičem alarmananten. Posledice že prihajajo in se kažejo v resnih problemih za preživetje, mirno sobivanje, zdravstveno ogroženost. Prihodnost pa bo prinesla še nove izzive.

ODNOS DO OKOLJA IN EKOLOŠKIH VPRAŠANJ PRI DOMAČINIH

Krizni odnos do okolja ima svoje korenine v krizi ekološke zavesti precejšnjega števila domačinov. Poleg že omenjenih več stoletij

ponavljajočih se običajev, vezanih na požiganje savan, nekontroliranega lova na divje živali, sekanja gozdov in grmičevja se v času po prihodu belcev pojavljajo še povsem novi problemi, ki jih prinaša "modernejši" način življenja in pridelovanja prehrabnenih kultur. Še zlasti se to problematiko čuti med preprostim kmečkim nepismenim prebivalstvom, ki živi iz dneva v dan s svojimi železnimi navadami, vezanimi na skromno preživetje. Ti ljudje nimajo nobenega znanja o nevarnosti uporabe pesticidov, o učinkih umetnih gnojil, o industrijskih rastlinah (ki močneje izčrpavajo rodovitnost zemlje), o nevarnosti pretiranega sekanja gozdov (zaradi pridelovanja oglja), o onesnaženosti zraka s starimi avtomobili in motorji. Moderne stvari so prišle do njih, vendar za življenje z njimi ljudje niso bili vzgojeni, (in)formirani. Večkrat ima človek občutek, da se srečujeta novi vek (z modernimi sredstvi) in kamena doba, kjer polja obdelujejo še z motikami v roki in temu primerno tudi razmišljajo. S prihodom Evropejcev se je zgodil zelo hiter preskok iz "kamene" v moderno dobo, brez vmesnih faz odkrivanja, raziskovanja, truda, (ne)uspehov, izobraževanja in vzgajanja za nov način življenja. Tradicionalni način razmišljanja in dela vedno bolj slabi in v novosti ne vzdrži več. Novega načina Afrika v tem trenutku še ni domislila, evropskega pa nekritično in slepo ne sme prenesti na svoja tla, ker v njenih drugačnih kulturnih danostih ne bo zdržal. Tako je večina ljudi miselno in praktično zmedenih, se ne znajdejo. Nekateri se slepo in nepopustljivo držijo tradicije, njenih vrednostnih, verskih, moralnih običajev in načel; drugi skušajo biti moderni in tradicijo povsem črtajo, ne da bi jo nadomestili z zdravo in obvezujočo versko in moralno držo, ki vodi v odgovornost do drugih, do sebe in do okolja.

Tako je recimo po tradiciji obstajal strog običaj, da se sme zažigati dolgo slamo v savani šele, ko je slednja precej suha, in to le zgodaj zjutraj, ali pozno zvečer pri nevetrovnem vremenu. Bili so tudi strogo določeni ljudje, ki so omenjeno zažiganje lahko odgovorno

zanetili. Danes – ko tradicionalne norme vedno bolj popuščajo in Božjih zapovedi in državnih zakonov še niso povsem sprejeli in ponotranjili – se dogaja, da celo mulci prižigajo travo, in to kadarkoli in kjerkoli. To ima za posledico vedno več zgorelih stanovanjskih hiš in polj z žitnimi pridelki. Zaradi neodgovorne uporabe pesticidov in razlivanja motornih olj je vedno več onesnaženih potokov, v naravi pa škodljivih odpadkov.

Ko govorimo o vzgojnih prizadevanjih za odgovornost do okolja v novih razmerah, trčimo na velike težave prav zaradi nepismenosti prebivalstva in njegove nepriljubljenosti vstopiti v odgovorni odnos do okolja. Ljudje so v svojem razmišljanju zelo koristolovski in pragmatični. Za preproste ljudi šteje le zaslužek, dobiček – hitro in na lahko pridobljen. V okolici Natitingouja na ta način letno izgubijo precej gozdnih površin s sekanjem lesa za pridelovanje oglja. Njegova prodaja jim prinese več, kot če bi z velikim naporom pridelovali žitarice in jih po nižji ceni prodali na tržnici. Po isti logiki se kmetje radi odločajo za pridelovanje bombaža. Ko jim ga država odkupi, kar naenkrat dobijo "veliko" denarja, s katerim si lahko kupijo moped ali pločevinasto streho za svojo hišo. Pri tem pa pozabijo, da jim bo bombaž – dolgoročno gledano – bistveno izčrpal zemljo in s pesticidi pokvaril tla.

Prebuditi v ljudeh novo zavest, čut nove odgovornosti do okolja, je v tem trenutku ena bistvenih nalog države in Cerkve v njej.

DRŽAVA IN CERKEV – TRUD ZA VZGOJO EKOLOŠKE ZAVESTI IN POGLED V PRIHODNOST

Cerkev, mati in učiteljica, vidi rešitev problemov, ki jih človek dela, v vzgoji, v prebujanju zavesti k odgovornosti do sebe, do drugih in do okolja.

Na načelni ravni vesoljna Cerkev izprašuje vest bogatim tega sveta, ko jih, recimo, po papežu Benediktu XVI. v apostolski poslanodalni spodbudi *Africae munus* v 79. točki

poziva: "S sinodalnimi očeti vabim vse člane Cerkve, da delajo za takšno gospodarstvo, ki skrbi za uboge, se zanje poteguje in se odločno zoperstavlja nepravilnemu redu, ki pod pretvezo zmanjševanja revščine ravno nasprotno prispeva, da slednja narašča. Bog je dal Afriki pomembna naravna bogastva. Kronična revščina njenih prebivalcev, ki so žrtev domačih in tujih izkoriščanj, in bogastvo nekaterih interesnih skupin vznemirja človekovo vest. Bogataši iz tujine v sodelovanju z afriškimi oblastniki prevečkrat gledajo le na lastne koristi in dobiček, ne skrbijo pa za blaginjo domačih prebivalcev. Zato se Cerkev skupaj z ostalimi akterji civilne družbe trudi, da razkrinka krivično ureditev, ki afriškim ljudstvom preprečuje utrditev njihovih gospodarstev in njihov razvoj v skladu z njihovimi kulturnimi značilnostmi. Cerkev se čuti poklicano k boju za to, da bi "vsako ljudstvo moglo biti odločujoči dejavnik lastnega gospodarskega in družbenega napredka pri enakovrednem dejavnem uresničevanju skupnega dobrega doma in v povezavi z vsem človeštvom." In v 80. točki iste spodbude papež pravi: "Poslovni ljudje, vlade, ostali gospodarski subjekti so udeleženi v programih izkoriščanja, ki onesnažujejo okolje in povzročajo širjenje pustinje, kakor ga doslej nismo poznali. Prihaja do težkih posegov v naravo in gozdove, v floro in favno, mnogim živalskim vrstam grozi, da bodo za vedno izginile. Celoten ekosistem je ogrožen in z njim je ogroženo preživetje človeštva. Cerkev v Afriki spodbujam, naj vlade danes in v prihodnje opogumlja k zaščiti temeljnih dobrin zemlje in vode, pomembnih za človekovo življenje in za mir med narodi."

Papež v istem dokumentu govori tudi o globalizaciji. Posebej poudari željo, da naj globalizacija oživi solidarnost (vzajemno pomoč) v trgovskih poslih in naj vanjo vključi načelo zastojnosti in logiko daru, s čimer bi živeli mednarodno bratstvo. Globalizacija, v kateri doživljamo enotnost vse človeške družine, naj se izogne skušnjavi edinega pogleda na življenje, kulturo, politiko, gospodarstvo in naj spoštuje in priznava različne človeške danosti, ki nas kličejo k učinkoviti solidarnosti. Do nje učinkovito prihaja z mednarodno pomočjo.

zlasti ob katastrofah in drugih potrebah. Cerkev se v to mednarodno pomoč vključuje na več načinov, med drugim tudi z uslugo krščanske ljubezni, tako da se trudi, da pomoč pride do resnično potrebnih. Trudi se biti glasnica in braniteljica pravic najbolj potrebnih in brezpravnih. Mednarodne organizme in nevladne organizacije poziva, naj bodo v svojem delovanju popolnoma transparentne.

Z načelne ravni prehajamo na konkretno raven vzgoje ekološke zavesti in delovanja v Beninu. Država in Cerkev (tukaj mislim na raven škofovske konference, škofij, župnij in njenih odgovornih) se s svojimi ustanovami vsaka na svoj način in v medsebojnem sodelovanju trudita, da bi razsvetljevali zavest domačinov in s konkretnimi dejanji reševali okoljsko problematiko.

Med pomembne korake, ki jih v tej smeri naredi država in pri nekaterih sodeluje tudi Cerkev, je vredno poudariti: obe ustanovi krepi boj proti uničujočemu človeškemu delovanju na biološke vire. Misijski, domači duhovniki, redovniki in redovnice, katehisti v katehezah, duhovniki pri nedeljskih mašnih nagovorih in po katoliškem radiu ozaveščajo vernike, naj spreminjajo tradicionalno miselnost o zažiganju v savanah in o izkoriščanju lesa. V tradiciji je v odnosu do narave tudi precej dobrega, zato obe ustanovi to primerno vrednotita. Na podeželju in v mestnem okolju organizirata zasajanje dreves. Kmete ozaveščata o pravilnem in načrtnem izkoriščanju lesa, še zlasti pri uporabi lesa za kuhanje. V ta namen je škofijska Karitas Natitingou preko župnijskih uvedla t. i. "foyers économiques" (varčne pečice), ki so uporabo lesa pri kuhanju zmanjšale tudi do 40 %. Vedno več npora se vlaga v povečevanje pismenosti v francoščini in v domačih jezikih (tako v mestu kot po vaseh), kar omogoča primerno izobraževanje, vzgajanje in informiranje v odnosu do narave. Ministrstvo za šolstvo je po osnovnih in srednjih šolah za ekološko vzgojo uvedlo redni šolski predmet. Država izdeluje posebne karte, s katerimi ovrednoti rudninsko vrednost tal za rodovitnejšo izrabo tal in za obnovo izčrpane

zemlje. S tem se borijo za zmanjšanje *količinskega pridelovanja bombaža*. Škof in duhovniki v svojih nagovorih kmete močno spodbujajo, *naj izbirajo domače, tradicionalne kulture (fonijo, mali oves, sirk, jam, arašide)*, saj le-te ne zahtevajo večjih dodatkov umetnih gnojil. V tamkajšnji zemlji bolje uspevajo in so rudninsko bogatejša za prehranjevanje. Zanimivo je, da navkljub omenjenemu prizadevanju *koruza postaja vedno popularnejša*, čeprav zahteva boljšo zemljo in dodatno gnojenje. In to zato, ker ima veliko hranilno vrednost, v loncu pa več dá kot tradicionalne kulture. Za pridelovanje smo začeli uvajati tudi *nove sorte riža*, ki so v kratkem času izredno donosne. Oblasti ljudi spodbujajo še k *tradicionalni prireji nekaterih domačih (koz, prašičev, kokoši)* in celo *divjih*

živali (neke vrste podgan in "velikih krtov"). Vedno več ljudi se odloča za *pridelovanje medu* (na tradicionalen način in sedaj preko raznih združenj tudi z modernimi napravami). Po posameznih pokrajinah (zlasti v središču države, kjer so zemeljski pogoji za pridelovanje hrane najboljši) vedno bolj *obdelujejo polja z govejo živino in s stroji*. Uvajajo t. i. *celovito proizvodnjo*, ki vključuje hkratno skrb za razvoj poljedelstva, živinoreje in zasajanja gozdov. Organizirano se pristopa k ustanavljanju *nasadov (plantaž) sadnega drevja* anakardov, mangov, pomaranč, papaj, banan in pridelovanje ananasov. Vedno bolj sadje predelujejo v *marmelado in sirup*. Pojavljajo se tudi domači izdelki čaja in *instantni izdelki* domačih tradicionalnih kultur, kot je *gomoljnica jam*.

Vsak, kdor vzame nase jarem Postave, se mu odvzame jarem države in jarem posvetnih skrbi. (Izreki očetov 3:6)

Foto: Samo Skralovnik



Po zgledu kolonizatorjev Benin nadaljuje zasajanje izbranih vrst lesa (ob glavnih prometnih žilah države so veliki nasadi teka, kariteja in drugega pomembnega drevja). Vedno več napora vlagajo v ozaveščanje državljanov, da je zemlja s floro in favno veliko bogastvo in da je življenjskega pomena za prebivalce. Izhajajoč iz tradicije še naprej razvijajo pridelovanje in predelovanje raznovrstnih rastlin za zdravljenje in izdelovanje zdravilnih praškov, napitkov, olj in mazil. Za Slovence je presenetljivo, ko odkrije, da celo v najboljši katoliški bolnici v mestu Tanguieta poleg modernega medicinskega zdravljenja ponujajo za zdravljenje vedno več praškov iz domačih zdravilnih tradicionalnih rastlin (proti malariji, zlatenici, diabetesu, težav z jetri, itd.). Na neki način gre za prenovljeno uporabo domačih zdravilnih rastlin in novo ovrednotenje tradicionalnih zdravnikov in njihovega zdravljenja. Slednji v tradiciji delujejo v povezavi z nadnaravnimi silami, tako da je vmes večkrat mogoče srečati tudi vraževerje in praznoverje. Skupaj z drugimi strokovnjaki iz Afrike v Beninu delajo na genetskem raziskovanju in izboljševanju posameznih sort prehrabnenih kultur. Veliko napora vlagajo tudi v ozaveščanje ljudi za pravičen lov divjih živali in za ohranjanje pestrosti živalstva. V ta namen je ohranjenih več ogromnih narodnih parkov, med katerimi je na severu države najbolj znan prav park Pendjari, ki v sušni dobi postaja vedno večja atrakcija za tuje turiste. Deli tega parka so rezervirani za safari, kamor odhajajo na lov petičneži.

Država je za zaščito pred kaotičnim in anarhičnim lovom na divje živali in izvažanjem le-teh v tujino poostrila kontrolo organov oblasti v zaščitnih gozdovih, parkih, v Cotonouju pa tudi na letališču in v pristanišču. Policija odkriva in onemogoča organizirane skupine delinkventov, ki v profitne namene ubijajo in po mednarodni mreži prodajajo trofeje dragocenih divjih živali. Pri ohranjanju divjih živali so v teku posebni programi za zaščito slonov in za ohranitev opic z rdečimi trebui (*Cercopithecus erythrogaster erythrogaster*), ki so v Beninu ogrožene. Najdemo jih v izbranih

gozdovih Lame in v dolini reke Oueme. Precej delajo tudi za ohranjanje raznolikosti rib v sladkih vodah in za pomnožitev ribnikov, da bi ljudje v vsakdanji prehrani uporabljali vedno več rib. V Adjame se trudijo za ohranitev ogroženih morskih želv in povodnih konjev. In še in še.

POGLED V PRIHODNOST

Trdnost in moč bioloških ekosistemov v Beninu bo v prihodnosti še bolj odvisna od sedanjega ravnanja politikov in vseh ostalih državljanov. S pogledom v prihodnost so možni različni scenariji: od najbolj črnih, preko utopičnih do stvarnih. Sam bi se oprijel stvarnega pogleda, ki bi se lahko uresničil, če bo država (in Cerkev ji bo pri tem pomagala) resno in odgovorno uresničevala politiko ohranjanja in razumne uporabe bioloških virov; če bo spolnjevala domače in mednarodne zakone, ki varujejo okolje, ter bo zakonsko in kazensko državljanse "prisilila" k odgovornemu ravnanju v naravi. Po tem scenariju bodo sedanje površine ekosistema ohranili. Prišlo bo lahko celo do ustanovitve novih bioloških rezerv. Obvladovali bodo pritisk nad naravnimi viri in njihovo ogroženost. Biološka raznolikost (v rastlinah, živalih, gozdovih) se ne bo izgubila. Izkoriščanje bioloških virov bo lahko letno prispevalo k narodnemu družbenemu bruto proizvodu tudi do 60 %. Različni udeleženci bodo v družbeno-gospodarskem življenju lahko z izkoriščanjem bioloških virov dobro zaslužili.

V prizadevanju Cerkve za preobrazbo zavesti domačinov in za reševanje ekološkega vprašanja se mi zdi pomembno tudi to, da v triletnem katehumenatu (pripravi odraslih na sv. krst) zavzema pomembno mesto poučevanje o ljubezni do domače zemlje, o gojenju in negi rastlin, živali; o pravilnem ravnanju, izkoriščanju, ohranjanju flore in favne. Pri verski in moralni vzgoji govorijo o grehih zoper stvarstvo in o kristjanovi odgovornosti zanj. V tem vidim pomemben, če ne celo odločilen prispevek Cerkve (misijona, misijonarja) za

ohranjanje stvarstva in za zdrav odnos do njega. Res pa je, da je v Beninu trenutno le okrog 21 % katoliških kristjanov.

ZA SKLEP NA PRESENETLJIV NAČIN

Spomnim se, kako sem ob neki priložnosti razmišljal o milosti vere, ki je potrebna, da človek more nekaj bistvenega spoznati in tisto bistveno v moči Sv. Duha tudi storiti. Pri življenjsko pomembnem ekološkem vprašanju v Beninu, pa tudi v Sloveniji, gre za isto vprašanje: *"Ali prosim za milost, da jasno vidim, v čem je ekološko vprašanje aktualno, pomembno in k čemu me zavezuje v konkretnih ravnanjih in na načelni ravni? Kako se pri reševanju ekoloških vprašanj povezujem z drugimi kristjani in ljudmi dobre volje pri iskanju pravih rešitev?"* V zastojemskem daru vere spoznavam, da Jezus Kristus človeka z evangelijem osvobaja in osrečuje, zato evangelij (njegov način mišljenja in zahtevnost delovanja) sprejemam in po njem živim. Isto velja tudi za odgovorno ekološko razmišljanje in ravnanje. Danes ekološkega vprašanja ne moremo "lepotno" reševati z ohranjanjem starega vzorca mišljenja in ravnanja, saj je to pripeljalo do sedanje krize in rojeva zadušljiv življenjski prostor v nelagodnosti bivanja. Podnebne in druge razmere so tako zaostrene, da je potrebna popolna sprememba paradigme, ko gre za izkoriščanje naravnih bogastev, za njihovo predelavo in zmerno uporabo. Mirno lahko govorimo o nujnosti spreobrnjenja, o novem začetku. K temu nas spodbuja ljubezen do stvarstva sv. Frančiška.

Tisti, ki nočejo sodelovati z milostjo, se v resnici nočejo spreobrniti in ostajajo zaprti vase, v svoje ozke, največkrat sebične interese, v svoj prav. Zapirajo se v brezbriznost, lenobo in neodgovornost do tistega, kar se dogaja okoli njih in se jih močno tiče. Taki se niso

pripravljeni odločiti za novo miselnost in za še bolj odgovorno delovanje. Starega življenja in navad za nobeno ceno nočejo zapustiti. Za širšo družbeno-okoljsko odgovornost in pripadnost pa se ne odpirajo. Zakaj je temu tako? Odgovor je možno iskati pri preroku Jeremiju, ki pronicljivo ugotavlja: *"Srce je zvijačnejše od vsega in zahrbtno; kdo ga more doumeti?"* (Jer 17,9.)

Je pa tudi druga vrsta ljudi. Ti takoj uvidijo, da je vredno živeti za kaj več od neposrednosti in sedanjosti, za resnično dobro ne le njih samih, marveč vse družbe, vsega človeštva. Ti ravno v tem odkrivajo in živijo pravi smisel in srečo. V odnosu do sebe, drugih, narave so odgovorni, ustvarjalni, spoštujejo zakone za ohranjanje ekosistemov in zaščito celotnega stvarstva. Imajo ljubezen in so odgovorni do okolja (na lokalni in globalni ravni).

V katero vrsto ljudi se zapisujem? Kdo postajam v odnosu do okolja in v odgovornosti zanj?

Vsakdo od nas živi razpetost med časom in neskončnostjo, med svojo hišo (najbližjim okoljem) in globalnostjo planeta; je med biti in umreti, med lenobo in delavnostjo (tudi v reševanju ekoloških vprašanj, izzivov), med smislom in nesmisлом, med vero in nevero, med resničnim in lažnim odnosom do stvarstva. In kje sem v vsem tem jaz? Moja družina? Naša krščanska občestva? Slovenska družba in njeni voditelji?

Če smo še nepopolni in na poti, nas apostol spodbuja k upanju: *"Upanje pa ne osramoti, ker je Božja ljubezen izlita v naša srca po Svetem Duhu, ki nam je bil dan"* (Rim 5,5). *"Odrešeni smo bili namreč v upanju"* (Rim 8,24). *"Kar koli je bilo namreč napisano pred nami, je bilo napisano v naše poučenje, da bi oprti na potrpežljivost in na tolažbo, ki jo daje Pismo, imeli upanje"* (Rim 15,4).